

ẢNH HƯỞNG CỦA KHỦNG HOẢNG KINH TẾ ĐẾN CÁC VẤN ĐỀ XÃ HỘI LB NGA

TS. Nguyễn Thanh Hương
Viện Nghiên cứu Châu Âu

Trải qua nhiều bước thăng trầm của thập kỉ cuối của thế kỉ XX, dưới sự lãnh đạo của Tổng thống B.Elsin, nước Nga đã gặp rất nhiều khó khăn trong việc chuyển đổi mô hình nhà nước xã hội chủ nghĩa sang nhà nước dân chủ, thay đổi hệ thống chính trị, kinh tế, xã hội. Bước sang thế kỉ XXI, dưới sự lãnh đạo của Tổng thống Nga V.Putin, nước Nga đã đạt được những thành tựu lớn trong ổn định hệ thống chính trị, phát triển hệ thống kinh tế và an sinh xã hội. Những thành tựu của công cuộc cải cách ở Liên bang Nga những năm đầu thế kỉ XXI đã chấm dứt cuộc khủng hoảng ở thập kỉ trước, mở sang giai đoạn phục hồi và trỗi dậy. Giá dầu trên thế giới tăng cao là một yếu tố khách quan làm tăng thu nhập của Nga. Hiện nay, giá dầu trên thế giới giảm do cuộc khủng hoảng kinh tế và tài chính ở nhiều nước đã ảnh hưởng không nhỏ đến công cuộc cải cách của Liên bang Nga. Tuy vậy, Liên bang Nga đang quyết tâm giải quyết những nhiệm vụ cơ bản phát triển kinh tế - xã hội ở giai đoạn trung hạn, định hướng xây

dựng xã hội công dân, đạt được những mục tiêu xã hội: xóa đói giảm nghèo, cải thiện đời sống nhân dân; nâng cao chất lượng y tế, giáo dục, cải thiện cơ cấu dân số. Việc nghiên cứu những thành tựu đạt được và những vấn đề còn tồn tại trên con đường phát triển của Liên bang Nga sẽ góp phần thúc đẩy quan hệ hợp tác giữa hai nước cũng như rút ra nhiều kinh nghiệm cho quá trình phát triển kinh tế - xã hội Việt Nam.

1. Khủng hoảng kinh tế toàn cầu và khủng hoảng kinh tế ở Nga

Khủng hoảng kinh tế toàn cầu ảnh hưởng tới tất cả các nước trên thế giới, làm sụt giảm sản xuất, tăng thất nghiệp, giảm thu nhập của người dân.

Năm 2009, tổng thu nhập quốc dân của Mĩ có thể giảm 2,6-2,7% (của Nhật Bản giảm 5-5,8%, Liên minh Châu Âu giảm 2,1-2,5%). Sau 10 năm kinh tế tăng trưởng liên tục và nâng cao mức sống người dân, hiện nay Nga đang phải đối mặt với những thách thức kinh tế nghiêm trọng, suy giảm kinh tế.

GDP quý I của Liên bang Nga giảm 9,8%.¹ Theo nhận định của Tổng thống D.Medvedev ngày 15/06/2009, GDP năm 2009 của Liên bang Nga có thể giảm tới 6%.²

Những đặc điểm của khủng hoảng kinh tế Nga gắn liền với việc không cân bằng cơ cấu kinh tế, thể chế thị trường, hệ thống tài chính không phát triển đầy đủ: 1/ Kinh tế dựa chủ yếu vào xuất khẩu tài nguyên thiên nhiên; 2/ Khi gặp khó khăn trong khu vực nguyên liệu, các khu vực kinh tế khác không có khả năng cạnh tranh, không có khả năng giữ vững nền kinh tế, kết quả là sản xuất suy giảm mạnh, thất nghiệp tăng, lương giảm; 3/ Lĩnh vực tài chính chưa phát triển đầy đủ.

Từ tháng 9 năm 2008, khi khủng hoảng kinh tế thế giới tác động mạnh đến nền kinh tế Nga, Chính phủ và Ngân hàng Nga đã bắt đầu tiến hành các biện pháp chống khủng hoảng. Tháng 11 năm 2008, Tổng thống D.Medvedev phê chuẩn kế hoạch khôi phục lĩnh vực tài chính và kinh tế. Chương trình các biện pháp chống khủng hoảng được tiếp nhận đang tiếp tục giải quyết những nhiệm vụ chống khủng hoảng và tạo cơ sở cho phát triển kinh tế - xã hội. Trong năm 2009 và những năm về sau, Chính phủ Liên bang Nga vẫn tiếp tục thi hành các chính sách kinh tế - xã hội để giải quyết các nhiệm vụ chiến lược

trong triển vọng phát triển dài hạn của đất nước.

Tác động của khủng hoảng kinh tế thế giới tới Nga

Giá dầu thế giới giảm 50% - 70% so với giữa năm 2008, giá kim loại giảm 45%. Xuất khẩu những mặt hàng truyền thống giảm. Ngoại thương giảm 1% GDP. Kết quả là tổng sản lượng quốc nội của Nga (GDP) năm 2008 tăng trưởng 5,6%, giảm so với năm 2007 (8,1%), năm 2006 (6,7%), GDP năm 2008 là 41.668 tỉ rúp. Đồng rúp mất giá 40%. Theo phỏng đoán, năm 2009, thu nhập của Nga giảm khoảng 6.713,8 tỉ rúp (chiếm 16,6% GDP), chi phí tăng chiếm khoảng 9.692 tỉ rúp (24% GDP). Như vậy, ngân sách Liên bang thiếu hụt 2.978,4 tỉ rúp (chiếm 7,4% GDP). Lạm phát 13%. GDP Nga hiện nay giảm còn 40.420 tỉ rúp. Nga cần 1.610,6 tỉ rúp (chiếm 4% GDP) để thực hiện các biện pháp chống khủng hoảng³. Chi phí ngân sách nhà nước năm 2009 là 8.787 tỉ rúp (theo báo cáo dự toán ngày 1/5/2009).

Cuộc khủng hoảng kinh tế đã làm gia tăng các vấn đề xã hội ở Nga

Thất nghiệp ngày càng gia tăng do ngân sách, công việc và tiền lương giảm. Theo thống kê của Tổ chức Lao động Thế giới, thất nghiệp ở Nga tháng 1/2009 là 5,8 triệu người, chiếm 7,7% tổng số những người ở độ tuổi lao động (có 75,5 triệu người Nga từ

¹ <http://www.polit.ru/economy/2009/06/15/vvp98.html>

² <http://www.rosbalt.ru/2009/06/15/647489.html>

³ Nguồn: www.google.ru

15 đến 72 tuổi)⁴, thất nghiệp tháng 2/2009 là 6,5 triệu người, chiếm 8,5% trên tổng số người ở độ tuổi lao động⁵ tăng so với thống kê 1/10/2008. (Thất nghiệp là 4,1 triệu chiếm 5,3% trên tổng số 71,6 triệu người có khả năng lao động, chỉ số thấp nhất tính từ năm 1995 đến nay)⁶. Theo nhận định của Cục Lao động và Việc làm Liên bang Nga và Ngân hàng Thế giới, số lượng người Nga thất nghiệp có thể tăng tới 7,8 triệu trong năm nay, chiếm tới 12% trên tổng số những người ở độ tuổi lao động⁷. Hiện nay, tỉ lệ người tìm việc làm là 18 người/chỗ làm, tỉ lệ này năm 2008 là 3/1. Tổng số việc làm trong quý I năm 2009 giảm 20-25% so với quý I năm 2008. Tuy số việc làm tăng trong hè là 50.000 chỗ (mùa đông là 40.000 chỗ), nhưng vẫn giảm so với năm 2008 (là 80.000 chỗ). Kết quả của tình hình này là di dân lao động từ thành phố về nông thôn, nơi ít chịu ảnh hưởng của khủng hoảng kinh tế so với những vùng kinh tế phát triển, tuy nhiên sản lượng nông nghiệp từ tháng 1-5/2009 chỉ tăng 1,2% (giảm so với tháng 1-5 năm 2008, trước tăng 6,1%). Thất nghiệp tăng sẽ làm giảm nhu cầu tiêu dùng, giảm doanh thu bán lẻ. Chỉ số giá

tiêu dùng tăng 13,1% năm 2008 so với năm 2007, tăng 6,8% trong 5 tháng đầu năm 2009 so với năm 2008.⁸ Tháng 3 năm 2009, Chính phủ Nga ra quyết định giảm mức sống tối thiểu còn 4.630 rúp thấp hơn 16 rúp so với trước (4.646 rúp), cho người làm việc là 5.017 rúp, người về hưu – 3.660 rúp, trẻ em – 4.418 rúp. Theo thông báo của thống kê Nga, lương trung bình tháng 1 năm 2009 giảm so với tháng 12 năm 2008 là 25% còn 15 200 rúp, thu nhập giảm 6,7%⁹. Thu nhập bình quân đầu người của người dân Nga không thay đổi so với năm 2006, tuy năm 2007, 2008 có tăng, xong trên thực tế lại giảm do đồng rúp mất giá so với đồng đôla.

Theo thống kê Liên bang Nga, số lượng người nghèo, thu nhập dưới mức tối thiểu năm 2008 là 18,5 triệu người, chiếm 13,1% dân số¹⁰.

2. Chương trình Các biện pháp Chống khủng hoảng của Chính phủ Liên bang Nga

Chương trình Các biện pháp Chống khủng hoảng của Chính phủ Liên bang Nga là văn kiện xác định những nhiệm vụ ưu tiên và cách giải quyết để vượt qua khủng hoảng

⁴ http://www.rian.ru/crisis_news/20090129_160428558.html

⁵ http://www.rb.ru/topstory/economics/2009_06/10/134830.html

⁶ http://www.gks.ru/wages/2008_may_08.htm

⁷ <http://www.gazeta.ru/financial/2009/07/01/3217864.shtml>

⁸ http://www.gks.ru/bgd/free/b00_24/IssWWW.exe/Stg/d000/1000030R.HT

⁹ http://www.rian.ru/crisis_news/20090219/162568765.html

¹⁰ http://www.ng.ru/economics/2009-05-29/1_bednost.html

kinh tế. Chương trình đảm bảo kết hợp các biện pháp chống khủng hoảng với những dự án dài hạn để xây dựng nền kinh tế hiệu quả hơn. Những luận điểm chính của Chương trình được trình bày trong bài phát biểu trước Quốc hội ngày 06/04/2009 của Thủ tướng V.Putin về kết quả hoạt động của Chính phủ Liên bang Nga năm 2008. Theo phỏng đoán, nếu GDP năm 2009 của Liên bang Nga giảm hơn 2%, thu nhập là 6.713,8 tỉ rúp (theo kế hoạch đề ra 10.927,1 tỉ rúp của Luật Liên bang số 204 về ngân sách Liên bang năm 2009 và kế hoạch năm 2010, 2011 tiếp nhận ngày 24/11/2008). Luật này đòi hỏi tái cơ cấu chi phí ngân sách Liên bang cho phù hợp với những ưu tiên của chính sách chống khủng hoảng. Theo yêu cầu chi phí chung của ngân sách tăng lên đến 9.692,2 tỉ rúp, (trong đó chi phí ngân sách không ưu tiên giảm 943,3 tỉ rúp, chi phí thực hiện chương trình 1.379,9 tỉ rúp)¹¹. Chính sách kinh tế - xã hội của Chính phủ Liên bang Nga và dự án ngân sách trong giai đoạn trung hạn 2010-2012 được soạn thảo theo dự án những hướng chính của Chính phủ Liên bang tới năm 2012 bao gồm:

- Tiến hành cải tổ quy chế đảm bảo phát triển vốn con người, nâng cao hiệu quả giáo dục, y tế, đảm bảo lương hưu, cải thiện điều kiện nhà ở, phát triển văn hóa;

- Giảm phân hóa thu nhập của dân;
- Giảm sự phụ thuộc tăng trưởng kinh tế với xuất khẩu năng lượng, phát triển nhu cầu nội địa và sự cạnh tranh trên thị trường hàng hóa;
- Tăng cường bảo vệ sở hữu cá nhân, hoàn thiện quy chế kinh tế dần dần giảm vai trò của nhà nước;
- Tăng tích cực đổi mới, thúc đẩy hiện đại hóa kỹ thuật các nền kinh tế, nâng cao hiệu quả năng lượng;
- Phát triển cơ sở hạ tầng sản xuất;
- Đảm bảo cân bằng kinh tế vĩ mô, giảm thiếu hụt ngân sách, giảm lạm phát, giảm thuế suất, ổn định đồng rúp, tăng thu hút quốc tế với đồng rúp;
- Nâng cao hiệu quả hệ thống tài chính, hình thành thị trường tài chính vững chắc;
- Giảm phân hóa khu vực, thúc đẩy phát triển các khu vực trì trệ, kém phát triển.

7 ưu tiên chính của Chính phủ Liên bang Nga trong chương trình chống khủng hoảng

1. Thực hiện đầy đủ trách nhiệm xã hội của nhà nước trước nhân dân và phát triển tiềm năng con người: Giúp đỡ các công dân và gia đình bị ảnh hưởng trong khủng hoảng kinh tế. Tăng cường bảo trợ xã hội, tăng cường và nâng cao chất lượng dịch vụ xã hội và y tế, đặc biệt chú trọng đảm bảo tiềm

¹¹ <http://premier.gov.ru/anticrisis/>

năng lao động. Mở rộng quy mô hoạt động của nhà nước trong lĩnh vực việc làm để giám sát nghiệp, phát triển chương trình tái đào tạo cán bộ. Hiện đại hóa hệ thống lương hưu, y tế, giáo dục. Nhà nước sẽ giúp thực hiện chương trình nhà ở cho công dân, phát triển tín dụng mua nhà trả góp;

2. *Giữ gìn và phát triển tiềm năng kỹ thuật và công nghiệp để tăng trưởng kinh tế;*

3. *Đẩy mạnh nhu cầu nội địa về hàng hóa Nga là cơ sở cho khôi phục phát triển kinh tế;*

4. *Đẩy mạnh đổi mới và cải tổ cơ cấu kinh tế;*

5. *Tạo điều kiện thuận lợi cho tăng trưởng kinh tế: hoàn thiện những thể chế thị trường quan trọng, gỡ bỏ rào cản với hoạt động kinh doanh;*

6. *Hình thành hệ thống tài chính hùng mạnh là cơ sở vững chắc để phát triển kinh tế quốc gia;*

7. *Đảm bảo bình ổn kinh tế vĩ mô. Giữ vững niềm tin của các nhà đầu tư Nga và nước ngoài.*

Chính sách ngân sách của Chính phủ đóng vai trò then chốt trong điều kiện khủng hoảng. Trong điều kiện nguồn thu nhập ngân sách năm 2009 có thể giảm 1/4 so với năm 2008, nhưng các chi phí theo kế hoạch năm 2009 vẫn giữ theo mức năm 2008. Đây là

một biện pháp chống khủng hoảng quan trọng nhất.¹²

Như vậy, dưới ảnh hưởng của cuộc khủng hoảng, vai trò nhà nước càng trở nên quan trọng. Để thực hiện những ưu tiên trên đòi hỏi kịp thời tăng cường vai trò của nhà nước trong đời sống kinh tế của đất nước. Nhà nước giúp đỡ các công dân, tăng cường bảo trợ xã hội, nâng cao chất lượng dịch vụ xã hội và y tế, mở rộng lĩnh vực việc làm, giảm thất nghiệp, tái đào tạo cán bộ.

Những ưu tiên của chính sách trung hạn kết hợp với các biện pháp chống khủng hoảng. Chiến lược giải quyết các vấn đề kinh tế - xã hội là **hiện đại hóa**, sợi chỉ đỏ xuyên suốt trong Định hướng phát triển Kinh tế - Xã hội dài hạn của Liên bang Nga đến năm 2020 và trong những hướng chính hoạt động của Chính phủ Liên bang Nga đến năm 2012. Chính sách chống khủng hoảng sẽ kết hợp với các biện pháp tổng hợp hiện đại hóa xã hội Nga. Ưu tiên chính sách hiện đại hóa kinh tế thể hiện trong ưu tiên chính sách ngân sách năm 2010 và những năm tiếp theo.¹³

¹² <http://premier.gov.ru/anticrisis>

¹³ <http://premier.gov.ru/anticrisis/>

Kế hoạch chi tiêu của Chính phủ Liên bang Nga và Ngân hàng Nga để phục hồi nền kinh tế năm 2009:

Stt	Các hoạt động chính	Tổng chi phí hỗ trợ thêm (tỉ rúp)
1	Tăng cường bảo trợ xã hội, đảm bảo trợ cấp xã hội và chữa bệnh, nhà nước bố trí việc làm	695,8
2	Bảo vệ và nâng cao tiềm năng kỹ thuật công nghiệp	675,4
3	Hiện đại hóa nền kinh tế, đổi mới	
4	Giảm áp lực hành chính tới kinh doanh	32,6
5	Nâng cao bền vững của hệ thống tài chính quốc gia	495
6	Phối kết hợp Chính phủ Liên bang Nga và các chủ thể Liên bang thực hiện các biện pháp chống khủng hoảng	300
7	Hợp tác quốc tế thực hiện các biện pháp chống khủng hoảng	
Tổng số		2.198,8

Như vậy, chi phí thêm cho lĩnh vực xã hội là 695,8 tỉ rúp, chiếm khoảng 32% trên tổng số kinh phí cho việc thực hiện các biện pháp chống khủng hoảng.

Thực hiện đầy đủ trách nhiệm xã hội của nhà nước trước nhân dân và phát triển tiềm năng con người: Tăng cường bảo trợ xã hội, đảm bảo trợ cấp và y tế, nhà nước hỗ trợ việc làm

Hướng ưu tiên này thể hiện ở chỗ nhà nước thực hiện trách nhiệm xã hội trước nhân dân một cách đầy đủ. Chi phí ngân sách

cho những trách nhiệm này (tiền lương, học bổng, dược phẩm, lương hưu) năm 2009 là 4.365,4 tỉ rúp, tăng 30,4% so với năm 2008. Chi phí cho lương hưu năm 2009 là 2.458,8 tỉ rúp, tăng so với năm 2008 (1.873,6 tỉ rúp).

Những chi trả và trợ cấp xã hội (trợ cấp trẻ em, cấp vốn cho mẹ và gia đình) từ ngân sách và Quỹ Bảo hiểm xã hội Liên bang Nga được điều chỉnh theo tỉ lệ lạm phát. Luật Liên bang số 256 – Φ3 về hỗ trợ thêm “vốn cho mẹ” được tiếp nhận ngày 29/12/2006, cho gia đình có trẻ em là công dân Nga (sinh ra hoặc nhận nuôi con từ ngày 1/1/2007 đến

31/12/2016, là con thứ hai trong gia đình được hưởng trợ cấp là 300 nghìn rúp (Theo thông báo của Bộ Y tế và Phát triển xã hội ngày 1/1/2009)¹⁴. Số tiền này được sử dụng với mục đích giáo dục trẻ, tích lũy lương cho mẹ, hoặc mua nhà ở. Trong điều kiện lạm phát năm 2009 sẽ cho phép rút một phần “vốn cho mẹ” cho những yêu cầu tiêu dùng, cấp phát thêm 13.000 rúp theo tỉ lệ lạm phát (tổng số là 313.000 rúp)¹⁵.

- Hiện đại hóa hệ thống lương hưu với mục đích tăng lương hưu và cân bằng hệ thống lương hưu. Năm 2009 sẽ thực hiện nâng lương hưu trung bình đến mức sống tối thiểu của người về hưu là 4.245 rúp, lương hưu xã hội trung bình là 4.176 rúp, lương hưu lao động trung bình 5.749 rúp. Phấn đấu đến năm 2020 lương hưu tăng lên 2,5 lần so với hiện nay¹⁶. Như vậy, lương hưu cơ bản tăng 42,8% /năm, do giá tiêu dùng tăng 8,7%, vì thế lương hưu trung bình tăng 35%, dự kiến năm 2010 tăng thêm 45%. Những người về hưu có mức lương hưu dưới mức sống tối thiểu sẽ được nhận trợ cấp ở khu vực. Từ 1/1/2010, những người nhận lương hưu từ 1/1/2002 được tính thêm 10%, nhận lương hưu trước năm 1991 mỗi năm được tính thêm 1%.

Phát triển nguyên tắc bảo hiểm của hệ thống lương hưu, đưa đóng góp bảo hiểm thay thuế xã hội thống nhất. Để không tăng gánh nặng thuế cho kinh doanh tới 1/1/2011, mức trả bảo hiểm không cao hơn mức thuế năm 2009. Từ 1/1/2010 sẽ lập thang bậc đóng bảo hiểm xã hội trích ra từ thu nhập hàng năm tới 415 nghìn rúp¹⁷.

- Tiếp tục phát triển dự án ưu tiên quốc gia “Sức khỏe”. Năm 2009 sẽ thực hiện tổng hợp những biện pháp để hình thành lối sống lành mạnh, giảm bớt những hiện tượng tiêu cực trong thời kì khủng hoảng, giảm sử dụng thuốc lá, rượu bia.

Năm 2009 tăng chi phí ngân sách cho y tế, thể dục, thể thao tới 335,1 tỉ rúp (năm 2008 là 278,2 tỉ rúp).

Chính phủ Liên bang Nga đặt nhiệm vụ giữ giá thuốc vừa phải, nhà nước điều chỉnh giá thuốc nhờ ngân sách. Phát triển hệ thống bảo hiểm y tế bắt buộc thành nguồn kinh phí chính chi trả y tế.

- Chính phủ đặt nhiệm vụ nâng cao hiệu quả sử dụng ngân sách Liên bang.

- Chính phủ phản ứng kịp thời để giảm những căng thẳng xã hội, trước tiên là trong thị trường lao động. Đầu tiên, tăng trợ cấp thất nghiệp lên 1,5 lần. Chuyển chế độ hoạt động của nhà máy sang chế độ giảm thời

¹⁴ <http://www.realtypress.ru/statji-ob-ipoteke/materinskii-kapital.html>

¹⁵ <http://ipoteka-pro.ru/materinskiy-kapital/>

¹⁶ <http://www.rg.ru/2008/10/09.golikova-pensii.html>

¹⁷ <http://premier.gov.ru/anticrisis/>

gian làm việc. Tăng cường thông tin cho người làm việc và chú về đảm bảo nhà nước trong lĩnh vực việc làm, về tình hình thị trường lao động ở các chủ thể Liên bang Nga. Ở tất cả các chủ thể Liên bang Nga, tổ chức những trung tâm tư vấn, đường dây điện thoại “nóng”. Tổ chức thông tin “Việc làm ở Nga” về việc làm hàng tuần. Đảm bảo tuân thủ Luật Lao động về bảo trợ công nhân bị sa thải. Nâng cao tay nghề, đào tạo cán bộ theo yêu cầu thực tế. Chuyển lao động sang vùng thiếu tay nghề. Ngân sách Liên bang chỉ thêm 43,7 tỉ rúp cho việc bình ổn thị trường lao động. Các chủ thể Liên bang tiếp nhận 82 chương trình khu vực (đào tạo nghề, tạo việc làm tạm thời, chuyển lao động sang địa phương khác, phát triển doanh nghiệp nhỏ). Kế hoạch đào tạo và nâng cao tay nghề 173 nghìn người, tạo gần một triệu việc làm xã hội, hỗ trợ kinh doanh 57 nghìn người, giúp chuyển công tác 15 nghìn người. Chi phí hơn 25 tỉ rúp cho 82 chương trình khu vực này (trong đó 90% ngân sách do nhà nước hỗ trợ). Liên bang Nga cấp 33,95 tỉ rúp cho các chủ thể hỗ trợ người thất nghiệp và tạo việc làm (trong đó 29,8 tỉ rúp hỗ trợ người thất nghiệp). Thực hiện chương trình phát triển kinh doanh nhỏ trong khu vực, tạo 500 nghìn việc làm.

Năm 2009 đã giảm hạn ngạch thu hút lao động nước ngoài xuống 2 lần để tạo thêm việc làm cho công dân Nga.

Một biện pháp quan trọng là tiếp nhận luật cho phép các tổ chức giáo dục và khoa học thành lập xí nghiệp nhỏ. Thành lập thêm 2,5 nghìn xí nghiệp nhỏ để tạo thêm 30 nghìn chỗ làm.

Trong lĩnh vực giáo dục, những biện pháp chống khủng hoảng tập trung vào hỗ trợ việc làm. Hỗ trợ tín dụng giáo dục với lãi suất thấp. Giữ số lượng sinh viên học theo ngân sách nhà nước ở mức năm 2008, tăng số lượng học thạc sĩ theo ngân sách lên 35 nghìn người (năm 2008 – là 20 nghìn người), tăng số nghiên cứu sinh theo ngân sách lên thêm 3 nghìn (năm 2009 có 29 nghìn).

Hỗ trợ phát triển văn hóa. Chi phí ngân sách Liên bang cho lĩnh vực văn hóa, điện ảnh, thông tin đại chúng tăng đến 109,6 tỉ rúp so với năm 2008 (88,8 tỉ rúp).

Ưu tiên quan trọng trong những biện pháp chống khủng hoảng là hỗ trợ xây dựng và đảm bảo cho người dân nhà ở, với chi phí từ ngân sách nhà nước là 501 tỉ rúp năm 2009, tăng 2,3 lần so với năm 2008.

Một trong những hướng quan trọng hỗ trợ xây dựng nhà ở là hoạt động của Quỹ Kinh tế, Nhà ở công cộng. Nhờ thực hiện những chương trình của Quỹ này, hơn 120 nghìn người đã nhận và sẽ nhận căn hộ mới, nâng cao chất lượng cuộc sống cho hơn 7 triệu người. Hiện nay có 79 chủ thể Liên bang Nga tham gia trong Quỹ này với kinh

phí đóng góp chung là 153,3 tỉ rúp. Thực hiện những chương trình khu vực này tạo thêm 1,5 triệu việc làm.

Hỗ trợ tín dụng mua nhà trả góp. Chính phủ Liên bang Nga cùng với các ngân hàng và đại lý cho vay tín dụng mua nhà trả góp tiến hành tái cơ cấu tín dụng trả góp. Tăng vốn điều lệ của đại lý năm 2009 thêm 20 tỉ rúp và cấp 40 tỉ rúp tín dụng.

Hỗ trợ giảm trả phí sinh hoạt cho những người được trợ cấp. Kiểm chế tăng giá một số mặt hàng quan trọng như thực phẩm. Do thu nhập năm 2009 giảm chỉ có 6.713,8 tỉ rúp, nên phải trích 2.751,5 tỉ rúp từ Quỹ Dự trữ Liên bang Nga cho việc tăng chi phí của Ngân sách Liên bang. Liên bang Nga cấp 240 tỉ rúp cho các chủ thể để sửa chữa và chuyển nhà cho dân trong giai đoạn 2008-2011. Đảm bảo chữa bệnh miễn phí cho dân. Nhà nước cấp 1.600 tỉ rúp cho việc bình ổn thị trường tài chính, hỗ trợ các ngành kinh tế, hỗ trợ xã hội do ảnh hưởng khủng hoảng tài chính thế giới.

Từ 1/1/2009, lương tối thiểu tăng gần 2 lần từ 2.300 rúp lên 4.330 rúp, đạt mức sống tối thiểu. Đến tháng 5 năm 2009, lương trung

binh là 18.190 rúp tăng so với tháng 5 năm 2008 là 8,6%¹⁸.

Theo nhận định của Cục Thống kê Liên bang Nga và Bộ Phát triển kinh tế Liên bang, số người nghèo sống dưới mức tối thiểu năm 2009 chiếm khoảng 14% dân số (khoảng 20 triệu người), năm 2010 sẽ là 13,9-14%, năm 2011: 13,7-13,9%, năm 2012: 13,3-13,7%. Có sự giảm dần là do mức lương hưu liên tục được điều chỉnh trên mức sống tối thiểu¹⁹. Lương hưu tăng 18,5% năm 2008, tăng 35% trong năm 2009, và tăng 45% trong năm 2010. Những người về hưu sống ở vùng có giá tiêu dùng cao, sẽ được nhận trợ cấp thêm.

Năm 2008 đã xây dựng 64 triệu mét vuông nhà ở. Đây là kỉ lục trong suốt thời gian từ năm 1991. Theo chương trình cải tạo nhà, 120 nghìn người đã và sẽ nhận được căn hộ mới.

Trong chương trình giáo dục đã thực hiện được những nhiệm vụ của dự án quốc gia, ứng dụng những chương trình dạy học hiện đại, đã cải tạo cơ sở vật chất cho 10 nghìn trường phổ thông, trung cấp và đại học. Số lượng máy tính trong trường phổ

¹⁸

<http://www.premier.gov.ru/events/2490.html>, <http://www.mma.ru/news/id42805>

¹⁹ http://www.ng.ru/economics/2009-05-29/1_bednost.html

thông tăng gấp 3 lần. Năm 2008 là năm đột phá Internet ở Liên bang Nga với lượng người thường xuyên truy cập 50 triệu người (hơn 1/3 dân số Nga).

Năm 2008 là năm Gia đình với tổng số trẻ em sinh ra 1.717 nghìn, kỉ lục từ năm 1990. Tuổi thọ trung bình 68 tuổi, tăng thêm 3 tuổi trong 5 năm qua.

Trợ cấp thất nghiệp từ 01/01/2009 tăng lên tối đa là 4.900 rúp (trước kia là 3.400 rúp). Những người tự bỏ việc, hoặc mất việc do cơ quan giải thể đăng kí ở Cục Lao động từ 1/1/2009 sẽ được hưởng trợ cấp thất nghiệp 12 tháng tính theo mức lương cũ (Trước đây chỉ được hưởng 1,5 lần trợ cấp tối thiểu trong 6 tháng bằng $850 \text{ rúp} \times 1,5$)²⁰.

Theo thống kê của Tổ chức Lao động Thế giới ngày 19/6/2009, số người thất nghiệp ở Nga tháng 5/2009 giảm 2,6% so với tháng 4/2009 còn 7,5 triệu người, chiếm 9,9% trên tổng số người ở độ tuổi lao động. Như vậy, tháng 3 và tháng 4 năm 2009, số người thất nghiệp tăng kỉ lục. Từ tháng 5/2009 thất nghiệp đã có xu hướng giảm²¹.

Sang tháng 6/2009, thất nghiệp có xu hướng giảm 1% mỗi tuần²².

Kết luận

Như vậy, qua nghiên cứu ảnh hưởng của khủng hoảng kinh tế đến các vấn đề xã hội Liên bang Nga, Chương trình Chống khủng hoảng của Chính phủ và những kết quả đạt được, ta thấy đường lối nhất quán của Chính phủ Nga trong việc thực hiện những nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội đến năm 2012 và phát triển kinh tế - xã hội dài hạn đến năm 2020. Tuy Liên bang Nga gặp nhiều khó khăn, do suy giảm kinh tế, nạn thất nghiệp, đói nghèo, lạm phát gia tăng, nhưng Chính phủ vẫn quyết tâm giữ vững và tăng ngân sách chi tiêu để ổn định xã hội. Đồng thời với việc cải cách hệ thống kinh tế, ngân hàng, ổn định kinh tế vĩ mô, Chính phủ vẫn tiếp tục cải cách hệ thống tiền lương, lương hưu, y tế, nhà ở để nâng cao mức sống của người dân, ổn định xã hội với mục tiêu phát triển đổi mới hiện đại hóa đất nước. Việc nghiên cứu các chính sách xã hội Liên bang Nga và các kết quả đạt được sẽ cho Việt Nam nhiều kinh nghiệm phát triển xã hội trong giai đoạn chuyển đổi.

20

http://rian.ru/crisis_news/20081229/158248156.html

21

http://www.gazeta.ru/money/2009/06/19_n_3213368.shtml

22

http://www.gazeta.ru/money/2009/06/08_n_3208212.shtml